УДК 616.37:001.4=161.2
DOI https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-2-29

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АБРЕВІАТУР У ТЕРМІНОСИСТЕМІ МУКОВІСЦИДОЗУ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Романчук О. В.
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української та іноземних мов
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
вул. Костюшка, 11, Львів, Україна
orcid.org/0000-0001-8215-9741
olgabrvska@gmail.com

Коваль Р. С.
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української та іноземних мов
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
вул. Костюшка, 11, Львів, Україна
orcid.org/0000-0001-9284-7505
kovalrostyslav@gmail.com

Макух Г. В.
доктор біологічних наук,
провідний науковий співробітник
Інститут спадкової патології Національної академії медичних наук України
вул. Лисенка, 31А, Львів, Україна
orcid.org/0000-0001-7749-5353
makukh.h@ihp.lviv.ua

Ключові слова: *муковісцидоз, терміносистема, аналіз, абревіатура, українська мова.*

Муковісцидоз є найпоширенішим аутосомно-рецесивним захворюванням осіб європейсько-азіатської популяції, причиною якого є спадкові мутації в межах гена ТРБМ (трансмембранний регуляторний білок муковісцидозу). Мета роботи полягає в розгляді структурних особливостей абревіатур у терміносистемі муковісцидозу в українській мові. Для її досягнення необхідно розв'язати такі завдання: запропонувати визначення поняття «терміносистема муковісцидозу»; відібрати зі спеціалізованих джерел (наукових статей, словників, дисертацій) відповідні абревіатури; схарактеризувати їхні структурні особливості й типові моделі. Об'єктом дослідження були абревіатури в терміносистемі муковісцидозу в українській мові, предметом – їхня структурна будова й типові моделі. Матеріалом слугували 101 абревіатура українською мовою та 35 абревіатур, запозичених з англійської. Методи суцільного вибору, структурний, описовий, а також перекладознавчі й загальнонаукові, є основними, які використані в нашій розвідці. Встановлено, що абревіатури (як українською мовою, так і запозичені з англійської) використовуються для найменування гена, білка муковісцидозу, його мутацій; діагнозу; порушень, вад і захворювань, супутніх із муковісцидозом; анатомічних понять; засобів, методів, вправ і процедур під час муковісцидозу; тестів, класифікацій і показників, спрямованих на діагностику й лікування муковісцидозу; лікувальних закладів; організацій, які надають допомогу хворим на муковісцидоз.

Виявлено, що в українській терміносистемі муковісцидозу домінують двокомпонентні й трикомпонентні абревіатури. Функціонують скорочення за опорними літерами. Серед запозичених з англійської мови превалюють трикомпонентні й чотирикомпонентні абревіатури. Для утворення абревіатур в обох мовах існує низка типових моделей, в яких складовими компонентами виступають іменники й прикметники. Трапляються вживання акронімів. Перспективи подальших досліджень стосуватимуться епонімів, неологізмів і запозичень у терміносистемі муковісцидозу в українській мові. Нині також існує об'єктивна необхідність у створенні багатомовного словника термінів муковісцидозу, котрий би міг дієво сприяти підвищенню мовленнєвої компетенції всіх зацікавлених сторін – лікарів, фізіотерапевтів, пацієнтів та їх родичів, науковців, чиновників, волонтерів, діяльність котрих спрямована на боротьбу із цією страшною недугою.

STRUCTURAL FEATURES OF ABBREVIATIONS IN THE CYSTIC FIBROSIS TERM SYSTEM IN UKRAINIAN LANGUAGE

Romanchuk O. V.
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Ukrainian and Foreign Languages
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi
Kostiushka str., 11, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8215-9741
olgabrvska@gmail.com

Koval R. S.
Candidate of Philological Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Ukrainian and Foreign Languages
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi
Kostiushka str., 11, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-9284-7505
kovalrostyslav@gmail.com

Makukh H. V.
Doctor of Biological Sciences,
Lead Researcher
Institute of Hereditary Pathology of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine
Lysenko str., 31A, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7749-5353
makukh.h@ihp.lviv.ua

Key words: *cystic fibrosis / CF, term system, analysis, abbreviation, Ukrainian language.*

Cystic fibrosis / CF is the most common autosomal recessive disease in the European-Asian population, caused by hereditary mutations within the CFTR gene (transmembrane regulatory protein of cystic fibrosis). The purpose of the paper is to consider the structural features of abbreviations in the terminology of CF in Ukrainian language. To achieve the purpose, it is necessary to solve the following tasks: to give a definition of CF terminological system; to select appropriate abbreviations from specialized sources (scientific articles, dictionaries, theses); to describe their structural features and typical models. The methods of continuous selection, structural, descriptive, translation and general scientific ones are the main used in our research. The object of the study is abbreviations in CF terminology in Ukrainian language, and the subject is their structure and typical models. There were analyzed 101 Ukrainian abbreviations and 35 abbreviations borrowed from English. It has been determined that abbreviations have been used to name genes, CF protein, mutations; diagnosis;

means, methods, exercises and procedures for CF; disorders, defects and diseases associated with CF; anatomical terms; tests, classifications and indicators aimed at the CF diagnosis and treatment; medical institutions; organizations that provide care to CF patients. It has been revealed that two-component and three-component abbreviations dominate in Ukrainian CF terminology. Three-component and four-component abbreviations prevail among those borrowed from English. To form abbreviations in both languages, there are some typical models with nominal and adjective components. Acronyms are also common. The prospects for further research are to study eponyms, neologisms and borrowings in Ukrainian CF terminology. Today, there is an objective need to create a multilingual vocabulary of CF terms, which could effectively increase the communicative of all stakeholders – doctors, physical therapists, patients and their relatives, scientists, officials, volunteers.

Постановка проблеми. Муковісцидоз (далі – МВ) – найпоширеніше аутосомно-рецесивне захворювання осіб європейсько-азіатської популяції, причиною якого є спадкові мутації у межах гена трансмембранного регуляторного білка муковісцидозу (далі – ТРБМ). Для цього гена характерна велика кількість мутацій (>1 000) і поліморфізмів (>300), які мають різну частоту розповсюдження в різних популяціях і регіонах [3].

В Україні муковісцидоз займає особливе медико-соціальне значення, що пов'язано з низькою тривалістю життя хворих, ранньою інвалідизацією, необхідністю проведення лікувальних і реабілітаційних заходів, диспансерного спостереження та полімедикаментозним лікуванням для осіб, хворих на муковісцидоз [7, с. 26]. Це одне з найбільш поширених моногенних захворювань в Україні із частотою розповсюдження 1:2000–1:2300, поліорганною маніфестацією з ураженням бронхолегеневої та травної системи, насамперед підшлункової залози й печінки, репродуктивної системи [9, с. 29]. Саме тому існує потреба в аналізі зазначеної терміносистеми, результати й напрацювання якого можливо використати в перспективі для укладання тлумачних і перекладних словників, що й зумовлює **актуальність** роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з дослідженнями лексико-семантичних і структурних особливостей терміносистеми муковісцидозу в українській мові, ще не привертали уваги вітчизняних фахівців. **Мета** статті полягає в розгляді структурних особливостей абревіатур у терміносистемі МВ в українській мові. Для її досягнення необхідно розв'язати такі **завдання:** запропонувати визначення поняття «терміносистема муковісцидозу»; відібрати зі спеціалізованих джерел (наукових статей, словників, дисертацій) відповідні абревіатури; схарактеризувати їхні структурні особливості й типові моделі.

Отже, **об'єкт** дослідження – абревіатури в терміносистемі МВ в українській мові, **предмет** – їхня структурна будова й типові моделі. **Матеріалом** слугують 101 абревіатура українською мовою та 35 абревіатур, запозичених з англійської мови. Для досягнення мети використано **методи:** суцільного вибору, кількісних підрахунків, описовий, структурного аналізу, а також перекладознавчі й загальнонаукові. **Наукова новизна** роботи полягає в тому, що вперше в українській мові проаналізовано структурні особливості абревіатур у терміносистемі МВ і визначено типові моделі.

Виклад основного матеріалу. Під системою в термінології розуміють класифікаційне утворення, що складається з певних термінологічних полів і взаємопов'язаних екстралінгвально й інтралінгвально елементів [2, с. 20]. Кожна терміносистема, на думку професора І.М. Кочан, має такі ознаки:

– велика чи мала за кількістю сукупність термінів, що виконує комунікативно-тематичне чи комунікативно-ситуативне завдання;

– елементи системи, безпосередньо чи опосередковано пов'язані між собою та із системою;

– немає жодного терміна, який би не належав до якоїсь терміносистеми або одночасно до кількох;

– межі між термінами можуть бути більш або менш чіткими;

– терміносистеми можуть накладатися одна на одну, й утворюють в таких випадках перетин терміносистем;

– терміносистемою може послуговуватися як окрема галузь, так і кілька галузей одночасно, тобто вона може виконувати функцію міжгалузевого термінологічного фонду [2, с. 22].

Професор Р.І. Дудок уважає, що терміносистема як сукупність пов'язаних між собою термінів має бути складена з якомога меншої кількості терміноелементів. Функціонально доцільні такі мікросистеми термінів, які відтворюють усі можливі зв'язки пізнаних явищ, а також мають досить деривaційну потенцію [1, с. 187].

Терміносистема муковісцидозу охоплює терміни, що позначають спеціальні поняття цієї сфери, а саме найменування: гена, білка МВ, його мутацій; діагнозу; порушень, вад і захворювань, супутніх із МВ; анатомічних понять; засобів, методів, вправ і процедур при МВ; тестів, класифікацій і показників, спрямованих на діагностику й лікування МВ; лікувальних закладів; організацій, які надають допомогу хворим на МВ.

Проведене нами дослідження охопило 101 абревіатуру українською мовою. Виявлено, що двокомпонентні абревіатури становлять 29,7 %

(30 абревіатур): АД (аутогенний дренаж); АЛТ (аланін амінотрансфераза); БАЛ бронхоальвеолярний лаваж); БЕ (бронхоектаза); ГЕР (гастроезофагальний рефлюкс); ГП (глюкоза плазми); ГР (гіпертонічний розчин); ДМВ (діабет, пов'язаний із муковісцидозом); ДН (Дорназа альфа); ДНК (дезоксирибонуклеїнова кислота); ДО (дихальний об'єм); ЕДТА (етилендіамінтетраоцтова кислота); КД (контроль дихання); КСБ (кислотостійкі бактерії); КТ (комп'ютерна томографія); ЛЗ (легеневе загострення); НГЗ (назогастральний зонд); НІВ (неінвазивна вентиляція); НС (неонатальний скринінг); НС (нутрітивний статус); НТМ (нетуберкульозна мікобактерія); ПЗ (підшлункова залоза); ПН (панкреатична недостатність); ПФ (панкреатичні ферменти); РАСТ (радіоалергосорбентний тест); ТТГ (тканинна трансглютаміназа); УДХК (урсодезоксихолева кислота); УЗД (ультразвукове дослідження); ФЕ (фекальна еластаза); ХБ (хронічний бронхіт).

Трикомпонентні складають 40,59 % (41 абревіатура): ААД (асистований аутогенний дренаж); АБЛА (алергічний бронхолегеневий аспергільоз); АТТ (Американське торакальне товариство); АЦД (активний цикл дихання); ГТТ (глюкозо-толерантний тест); ДОЗ (департамент охорони здоров'я); ДКЛ (дитяча клінічна лікарня); ДПН (додаткові пазухи носа); ДФРА (двофотонна рентгенівська абсорбціометрія); ІдМТ (ідеальна маса тіла); ІМТ (індекс маси тіла); ІПП (інгібітори потонової помпи); ІРТ (імунореактивний трипсин); ІФА (імуно-ферментний аналіз); ЗЗЗС (загальна залізозв'язувальна здатність); ЗТПФ (замісна терапія ферментами); ЛФК (лікувальна фізична культура); МАК (мікобактерій авіум-комплексу); МВЛ (максимальна вентиляція легень); МГК (медико-генетичне консультування); МГЦ (медико-генетичний центр); МНК (меконієва непрохідність кишківника); МОЗ (Міністерство охорони здоров'я); МРТ (магнітно-резонансна томографія); МЩК (мінеральна щільність кісток); НДЛ (науково-дослідна лабораторія); НПЗП (нестероїдні протизапальні препарати); НПП (нейтрофільні позаклітинні пастки); ОГК (органи грудної клітки); ПВР (природжена вада серця); ПЕД (позитивне експіраторне дихання); ПЛО (показник легеневого очищення); ПЛР (полімеразна ланцюгова реакція); ПТВ (позитивний тиск видиху); ПШВ (пікова швидкість видиху); РГК (розширення грудної клітки); ТФВ (техніка форсованого видиху); ФПП (функціональні проби печінки); ЧСС (частота серцевих скорочень); ШКТ (шлунково-кишковий тракт); ШОЕ (швидкість осідання еритроцитів).

Чотирикомпонентні нараховують 16,83 % (17 абревіатур): АЦДТ (активний цикл дихальних технік); ЕНПЗ (екзокринна недостатність підшлункової залози); ЗСНПЗ (зовнішньосекреторна недостатність підшлункової залози); ЗСФПЗ (зовнішньосекреторна функція підшлункової залози); МКХ-10 (міжнародна класифікація хвороб десятого перегляду); МРЗС (метицилін-резистентний золотистий стафілокок); НВПТ (неінвазійна вентиляція з позитивним тиском); НДСЛ (національна дитяча спеціалізована лікарня); НСЗУ (Національна служба здоров'я України); ОДКЛ (обласна дитяча клінічна лікарня); ОФВ 1 (об'єм форсованого видиху за першу секунду маневру форсованого видиху); ПТТГ (пероральний тест на толерантність до глюкози); СІДО (синдром інтестинальної дистальної обструкції); ТдПШ (тканинна доплерометрія правого шлуночка); ТРБМ (трансмембранний регуляторний білок муковісцидозу); ФЖЕЛ (форсована життєва ємність легень); ХОЗЛ (хронічне обструктивне захворювання легень).

Урешті, багатокомпонентні налічують 5,9 % (6 абревіатур): ВБАСП (вроджена білатеральна аплазія сім'яновиносної протоки); ЗТФПЗ (замісна терапія ферментами підшлункової залози); ЗУСДМЦ (Західноукраїнський спеціалізований дитячий медичний центр); КТВР (комп'ютерна томографія високої роздільної здатності); ЛММГЦ (Львівський міжобласний медико-генетичний центр); СТМРГ (система тривалого моніторингу рівня глюкози). Скорочення за опорними літерами нараховують 6,93 % (7 абревіатур): АСТ (аспартатамінотрансфераза); ГГТ (гамма-глутамілтрансфераза); ГТ (γ-глутаматтрансфераза); ЕЕГ (електроенцефалограма); ЕКГ (електрокардіограма); МВ (муковісцидоз); ФТ (фізіотерапія).

Окрім цього, нами виявлено, що серед двокомпонентних абревіатур зустрічаються такі типові моделі: іменник + іменник: КД (контроль дихання); прикметник + іменник: АД (аутогенний дренаж). Серед трикомпонентних: іменник + іменник + іменник: ДОЗ (департамент охорони здоров'я); іменник + прикметник + іменник: ІПП (інгібітори потонової помпи); прикметник + іменник + іменник: АЦД (активний цикл дихання); прикметник + прикметник + іменник: ААД (асистований аутогенний дренаж). Серед чотирикомпонентнених: іменник + прикметник + прикметник + іменник: СІДО (синдром інтестинальної дистальної обструкції); прикметник + іменник + іменник + іменник: НСЗУ (Національна служба здоров'я України); прикметник + іменник + прикметник + іменник: АЦДТ (активний цикл дихальних технік); прикметник + прикметник + іменник + іменник: ХОЗЛ (хронічне обструктивне захворювання легень); прикметник + прикметник + прикметник + іменник: ОДКЛ (обласна дитяча клінічна лікарня). Серед багатокомпонентних: іменник + прикметник + іменник + іменник + іменник: СТМРГ (система тривалого моніторингу

рівня глюкози); прикметник + іменник + іменник + прикметник + іменник: ЗТФПЗ (замісна терапія ферментами підшлункової залози); прикметник + прикметник + іменник + прикметник + іменник: ВБАСП (вроджена білатеральна аплазія сім'яновиносної протоки).

Проаналізовано також 35 абревіатур у терміносистемі МВ, запозичених з англійської мови. Двокомпонентні становлять 20 % (7 абревіатур): CF (cystic fibrosis) – МВ (муковісцидоз); ID (inside diameter) – внутрішній діаметр; IRT (immunoreactive trypsinogen) – імунореактивний трипсиноген; PH / P.H. (Public Health) – охорона здоров'я; RV (residual volume) – залишковий об'єм; TV (tidal volume) – дихальний об'єм; VC (vital capacity) – життєва ємність легень. Типовою структурною моделлю є прикметник + іменник: VC (vital capacity) – життєва ємність легень.

Трикомпонентні налічують 37,14 % (13 абревіатур): CHI (Child Health International) – Міжнародна система охорони здоров'я дітей; DPI (dry powder inhalers) – сухі порошкові інгалятори; ERCP (endoscopic retrograde cholangiopancreatography) – ендоскопічна ретроградна холангіопанкреатографія; ERS (European Respiratory Society) – європейське респіраторне товариство; ERV (expiratory reserve volume) – резервний об'єм видиху; FRC (functional residual capacity) – функціональний залишковий об'єм; MRCP (magnetic resonance cholangiopancreatography) – магнітна резонансна холангіопанкреатографія; MDI (metered dose inhaler) – дозований інгалятор під тиском; PEP (positive expiratory pressure) – позитивний тиск на видиху; PPV (positive predictive value) – позитивна прогнозувальна величина; TEE (thoracic extension exercices) – вправи для розширення грудної клітки; TIS (tobramycin inhalation solution) – інгаляції розчину тобраміцину; TLC (total lung capacity) – загальна ємність легень. Типовими моделями є: прикметник + іменник + іменник: TLC (total lung capacity) та прикметник + прикметник + іменник: ERS (European Respiratory Society).

Чотирикомпонентні охоплюють 28,57 % (10 абревіатур): BiPAP (biphasic positive airway pressure) – дворівневий позитивний повітряний тиск; CIVAS (Community Intravenous Antibiotic Study) – Централізована служба внутрішньовенних ведень; CPAP (continuous positive airway pressure) – постійний позитивний тиск у дихальних шляхах; DGGE (denaturing gradient gel electrophoresis) – денатураційний градієнтний гель в електрофорезі; EPAP (expiratory positive airway pressure) – позитивний тиск у дихальних шляхах на видиху; ELISA (enzyme-linked immunosorbent assay) – імуноферментний твердофазний аналіз; FEV1 (forced expiratory volume in one second) – об'єм форсованого видиху за одну секунду; IPAP (inspiratory positive airway pressure) – позитивний інспіраторний тиск в дихальних шляхах; MMAD (median mass aerodynamic diameter) – масовий середній аеродинамічний діаметр; TGGE (temperature gradient gel electophoresis) – температурний градієнтний гель в електрофорезі. Маємо такі типові моделі: іменник + іменник + іменник + іменник: TGGE (temperature gradient gel electrophoresis); прикметник + іменник + іменник + іменник: DGGE (denaturing gradient gel electrophoresis); прикметник + прикметник + іменник + іменник: IPAP (inspiratory positive airway pressure); прикметник + іменник + прикметник + іменник: MMAD (median mass aerodynamic diameter).

Урешті, багатокомпонентні нараховують 14,28 % (5 абревіатур): CFTR (cystic fibrosis transmembrane conductance regulator) – ТРБМ (трансмембранний регуляторний білок муковісцидозу); ECCACF (European Community Concerted Action on Cystic Fibrosis) – Європейська робоча група із проблем МВ; ECFSPR (European Cystic Fibrosis Society Patient Registry) – європейський реєстр муковісцидозу; EMQN (European Molecular Genetics Quality Network) – Європейська мережа якості молекулярної генетики; TAPSE (tricuspid annular plane systolic excursion) – систолічна екскурсія трикуспідального кільця.

Відповідно, існують такі типові моделі: прикметник + іменник + прикметник + іменник + іменник: CFTR (cystic fibrosis transmembrane conductance regulator); прикметник + іменник + прикметник + іменник + прикметник + іменник: ECCACF (European Community Concerted Action on Cystic Fibrosis); прикметник + прикметник + іменник + іменник + іменник + іменник: ECFSPR (European Cystic Fibrosis Society Patient Registry); прикметник + прикметник + іменник + іменник + іменник: EMQN (European Molecular Genetics Quality Network); прикметник + прикметник + іменник + прикметник + іменник: TAPSE (tricuspid annular plane systolic excursion).

Висновки. Абревіатури в терміносистемі МВ (як українською мовою, так і запозичені з англійської) використовуються для найменування гена, білка МВ, його мутацій; діагнозу; порушень, вад і захворювань, супутніх із МВ; анатомічних понять; засобів, методів, вправ і процедур при МВ; тестів, класифікацій і показників, спрямованих на діагностику й лікування МВ; лікувальних закладів; організацій, які надають допомогу хворим на МВ.

Проведене нами дослідження охопило 101 абревіатуру українською мовою. Встановлено, що домінують двокомпонентні (29,7 %) і трикомпонентні (40,59 %) абревіатури. Функціонують скорочення за опорними літерами (6,93 %). Проаналізовано 35 абревіатур у терміносистемі МВ, запозичених з англійської мови. Превалюють

трикомпонентні (37,14 %) і чотирикомпонентні (28,57 %) абревіатури. Для утворення абревіатур в обох мовах існує низка типових моделей, в яких складовими компонентами виступають іменники й прикметники. Трапляються вживання акронімів.

Убачаємо необхідність створення реєстру термінів МВ, котрий би дієво сприяв підвищенню мовленнєвої компетенції усіх зацікавлених сторін – лікарів, фізіотерапевтів, пацієнтів та їх родичів, науковців, чиновників, волонтерів, діяльність котрих спрямована на боротьбу із цією недугою.

Перспективи подальших досліджень стосуватимуться епонімів, неологізмів і запозичень у терміносистемі МВ української мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудок Р.І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках : монографія. Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 358 с.
2. Кочан І.М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові : монографія. Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2004. 519 с.
3. Макух Г.В. Аналіз мутацій гена CFTR (ТРБМ) у хворих високого ризику муковісцидозу із Західного регіону України : дис. … канд. біол. наук : 03.00.15 ; АМН України, Ін-т спадк. патології. Львів, 2001. 156 с.
4. Макух Г.В. Мутації, що успадковуються як генетичний тягар: частота, фенотипові асоціації, діагностика : дис. ... д-ра біол. наук : 03.00.15 ; Нац. акад. мед. наук України, ДУ «Ін-т спадк. патології». Львів, 2012. 337 с.
5. Макух Г.В., Кочева С., Заставна Д.В., Корнієнко Ю.О., Гнатейко О.З. Скринінг мутацій гена ТРБМ методом DGGE аналізу в осіб високого ризику муковісцидозу із Західного регіону України. *Біополімери та клітини*. Т. 17. № 4. 2001. С. 319–324.
6. Муковісцидоз. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах // Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України ; Державне підприємство «Державний експертний центр МОЗ України» ; ВГО «Всеукраїнська асоціація допомоги хворим на муковісцидоз». 2016. URL: https://dec.gov.ua/wp-content/uploads/images/dodatki/2016_723_Mykoviscidoz/2016_723_AKN_Mkvsz.pdf.
7. Тиркус А.І., Орел С.М., Бобер Л.Й. Фізична реабілітація осіб молодшого шкільного віку хворих на муковісцидоз в умовах стаціонару. *Муковісцидоз в Україні: стан та перспективи діагностики, лікування й соціальної адаптації пацієнтів* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 8–9 жовтня 2015 р. Львів, 2015. С. 26–27.
8. Українсько-англійський ілюстрований медичний словник Дорланда (переклад 30-го, американського видання) : у 2-х т. Львів : Наутілус, 2007. Т. 1. 1248 с., Т. 2. 1024 с.
9. Шейко Л.П., Волкова Л.В., Якимович С.А. Муковісцидоз як проблема дорослих. *Муковісцидоз в Україні: стан та перспективи діагностики, лікування й соціальної адаптації пацієнтів* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 8–9 жовтня 2015 р. Львів, 2015. С. 29–30.

REFERENCES

1. Dudok, R.I. (2009) Problems of meaning and sense of term in Humanities [Problemy znachennia ta smyslu termina v humanitarniy sferi], Lviv, 358 p.
2. Kochan, I.M. (2004) Evolution and codification of terms with international components in modern Ukrainian language [Dynamika ta kodyfikatsiia terminiv z mizhnarodnymy komponentamy u suchasniy ukrainskiy movi], Lviv, 519 p.
3. Makukh, H.V. (2001) Analysis of CFTR gene mutation of patients with high risk of cystic fibrosis from West Ukraine [Analiz mutatsiy gena CFTR (TRBM) u khvorykh vysokoho ryzyku mukovistsydozu iz Zakhidnoho rehionu Ukrainy], Ph. D. Thesis (Biology), Lviv, 156 p.
4. Makukh H.V. (2012) Mutations inherited as a genetic factor: frequency, phenotypic associations, diagnosis [Mutatsii, shcho uspadkovuutsia iak henetychnyi faktor: chastota, fenotypovi asotsiatsii, diahnostyka], Doctoral Thesis (Biology), Lviv, 337 p.
5. Makukh, H.V., Kocheva, S., Zastavna, D.V., Kornienko, Yu.O., Hnateiko, O.Z. (2001) Screening of CFTR gene mutations by DGGE analysis in persons with high risk of cystic fibrosis from West Ukraine [Skryninh mutatsiy hena TRBM metodom DGGE analizu v osib vysokoho ryzyku mukovistsydozu iz Zakhidnoho rehionu Ukrainy], *Biopolymers and Cells*, Vol. 17, № 4, pp. 319–324.
6. Cystic fibrosis. Adapted clinical guidelines based on evidence (2016) [Mukovistsydoz. Adaptovana klinichna nastanova, zasnovana na dokazakh], Institute of Pediatrics, Obstetrics and Gynecology of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine; State Enterprise «State Expert Center of the Ministry of Health of Ukraine»; «Ukrainian Association for the Care of Patients with Cystic Fibrosis». Access mode: https://dec.gov.ua/wp-content/uploads/images/dodatki/2016_723_Mykoviscidoz/2016_723_AKN_Mkvsz.pdf.
7. Tyrkus, A.I., Orel, S.M., Bober, L.Yo. (2015) Physical rehabilitation of primary school age

patients with cystic fibrosis in the hospital [Fizychna reabilitatsiia osib molodshoho shkilnoho viku khvorykh na mukovistsydoz v umovakh statsionaru], *Cystic fibrosis in Ukraine: status and prospects of diagnosis, treatment and social adaptation of patients*. Proceedings of the international scientific and practical conference (October 8–9, Lviv). pp. 26–27.

8. Dorland's Illustrated Medical Dictionary (translation of the 30th American edition) (2007) [Ukrainsko-anhliiskyi ilustrovanyi medychnyi slovnyk Dorlanda (pereklad trydtsiatoho, amerykanskoho vydannia)], Lviv, Nautilus, Vol. 1. 1248 p., Vol. 2. 1024 p.
9. Sheiko, L.P., Volkova, L.V., Yakymovych, S.A. (2015) Cystic fibrosis as a problem of adult patients [Mukovistsydoz iak problema doroslykh], *Cystic fibrosis in Ukraine: status and prospects of diagnosis, treatment and social adaptation of patients*. Proceedings of the international scientific and practical conference (October 8–9, Lviv). pp. 29–30.